

Nr 247.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ändrade pensionsförmåner för vissa f. d. underofficerskorpraler vid flottan m. m.; given Stockholms slott den 3 mars 1938.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för försvarsdepartementet anför chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss:

Jag anhåller att få underställa Kungl. Maj:ts prövning fråga om gottgörelse åt f. d. underofficerskorpralerna vid flottan Leonard Rubin, Oscar Edvard Pettersson, Carl Konstantin Olsson, Carl Josef Hilding Johansson, Carl Johan Asp och Johan Adolf Larsson i anledning av dem meddelade avsked från sjömanskåren.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Rubin, som är född den 25 maj 1875, anställdes vid sjömanskåren den 19 april 1893, befordrades till underofficerskorpral den 31 december 1905 och avgick ur tjänsten den 31 oktober 1932;

att Pettersson, som är född den 9 juli 1878, karlskrevs vid sjömanskåren i september 1896, befordrades till underofficerskorpral den 30 november 1905 och avgick ur tjänsten den 30 september 1932;

att Olsson, som är född den 16 juli 1881, karlskrevs vid sjömanskåren i september 1899, befordrades till underofficerskorpral den 31 december 1905 och avgick ur tjänsten den 30 september 1932;

att Johansson, som är född den 10 juli 1883, anställdes vid sjömanskåren den 26 februari 1901, befordrades till underofficerskorpral den 30 april 1910 och avgick ur tjänsten den 31 juli 1933;

att Asp, som är född den 17 mars 1881, anställdes vid sjömanskåren den 10 december 1901, befordrades till underofficerskorpral den 30 juni 1909 och avgick ur tjänsten den 31 oktober 1932;

att Larsson, som är född den 24 oktober 1874, anställdes vid sjömanskåren den 17 september 1893, befordrades till underofficerskorpral den 31 december 1903 och avgick ur tjänsten den 31 oktober 1932;

att förenämnda underofficerskorpraler, vilka samtliga tillhörde Karlskrona örlogsstation, den 23 februari 1927 tillagts flaggkorprals över stat tjänstegrad;

att deras avgång ur tjänst ägt rum på grund av dem av chefen för underofficers- och sjömanskårerna vid Karlskrona örlogsstation, med åberopande av bestämmelserna i reglementet för marinen, del I A § 23 mom. 2, meddelade uppsägningar, dock att Johansson, som uppsagts till avgång den 10 juli 1933, då han uppnådde stadgad pensionsålder, 50 år, jämlikt Kungl. Maj:ts beslut fått kvarstå i tjänst till och med utgången av samma månad;

samt att ifrågavarande underofficerskorpraler vid avgång ur tjänst erhållit pension, vilken bestämts jämlikt reglementet den 31 oktober 1879 (nr 63) för pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap jämte sig därtill avslutande bestämmelser och uppgår till sammanlagt 1,116 kronor för år jämte dyrtidstillägg.

I nyssnämnda § 23 mom. 2 reglementet för marinen stadgas, att anställningstiden skall anses förlängd genom rekapitulation med ett år för varje gång, därest uppsägning från vederbörande kårchefs eller från den anställdes sida icke skett senast å sextionde dagen före anställningstidens utgång.

Sedan Rubin genom skrivelse den 5 februari 1932 från chefen för underofficers- och sjömanskårerna vid Karlskrona örlogsstation emottagit uppsägning från sin anställning vid sjömanskåren, anhöllo Rubin ävensom Pettersson, Olsson, Johansson och Asp i en till Kungl. Maj:t ställd, den 17 februari 1932 dagtecknad skrift — under framhållande att de måste anses berättigade att jämväl efter uppnåendet av den ålder, 50 år, då de ägde rätt tillträda pension, kvarstå vid sjömanskåren så länge de kunde göra tjänst —

att de måtte få kvarbliva i sina anställningar tills vidare eller, därest detta icke kunde bifallas, komma i åtnjutande av flaggkorprals pensionsförmåner. Sedan därefter även Pettersson, Olsson och Asp blivit uppsagda, gjorde dessa anställningshavare jämte Rubin framställningar i enahanda syfte hos riksdagens militieombudsman, vilken genom beslut den 9 september 1932 ej fann sig äga skäl att vidtaga någon åtgärd i anledning av de gjorda uppsägningarna samt beträffande framställningarna i övrigt överlämnade handlingarna till Kungl. Maj:t för att vara tillgängliga vid prövningen av förstnämnda, till Kungl. Maj:t direkt ingivna framställning. Genom beslut den 23 september 1932 fann Kungl. Maj:t framställningarna rörande rätt att kvarstå i tjänst ej föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd, varjämte Kungl. Maj:t förklarade Sig vilja i anledning av vad i ärendet i övrigt förekommit framdeles meddela beslut. Beträffande framställningen i sistnämnda del hava därefter yttranden inhämtats från direktionen över flottans pensionskassa och statskontoret.

Med skrivelse den 23 oktober 1936 har riksdagens militieombudsman till Kungl. Maj:t överlämnat en av nyss omförmälda fem f. d. underofficerskorpraler ingiven, den 27 maj 1936 dagtecknad gemensam framställning om militieombudsmannens medverkan i syfte att de, som efter avgången ur tjänst åtnjöte korprals pensionsförmåner, måtte med avseende å tiden från avgången till dess beslut i anledning av den av dem tidigare gjorda framställningen om erhållande av flaggkorprals pensionsförmåner meddelats få sig tillerkänd skillnaden mellan korpralspensionen och den lön de ägt uppbära, därest de — såsom för dem gällande bestämmelser skulle berättiga till — i stället fått kvarstå i tjänst. I framställningen till militieombudsmannen hava sökandena framhållit, att efter det de avgått ur tjänst visserligen uppsägningar i fall, likartade med deras, ägt rum men att dessa uppsägningar inhiberats, sedan en av de sålunda uppsagda, underofficeren av 3:e graden i flottan, korpralen vid 3:e yrkeskompaniet A. J. Björkdahl gjort hänvändelse i saken till militieombudsmannen, vilket haft till resultat, att Björkdahls uppsägning, i enlighet med tillstyrkan av militieombudsmannen i skrivelse den 22 mars 1934, blivit upphävd jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 22 maj 1936.

I sin berörda skrivelse den 23 oktober 1936 har riksdagens militieombudsman beträffande frågan om rätt för visst manskap vid sjömanskåren till fortfarande anställning vid kåren hänvisat till innehållet i militieombudsmannens skrivelse den 22 mars 1934 i det av sökandena åberopade fallet Björkdahl. I sistnämnda skrivelse anförde militieombudsmannen bland annat följande:

Enligt § 11 kungörelsen den 8 juni 1900 (nr 40) angående antagning av manskap vid flottans sjömanskår var den, som fullgjort fordringarna för oppflyttning till underofficerskorpral, berättigad till fortfarande anställning i sjömanskåren. I § 36 mom. 3 reglementet för marinen, 1915 års upplaga, stadgades, att underofficerskorpral ävensom korpral, som uppfyllt fordringarna för befordran till underofficerskorpral, vore — efter fullgjord skyldighet att i samband med kommendering till underofficersskola kvarstå i tjänst sär-

skild tid — berättigad till fortfarande anställning vid sjömanskåren. Detta stadgande utgick emellertid ur reglementet enligt Kungl. Maj:ts brev den 13 december 1918, vari meddelades bestämmelser rörande skyldighet för manskap att vid viss ålder avgå från anställning vid sjömanskåren. Enligt samma brev föreskrevs, att den av sjömanskåren, som före den 1 januari 1919 anställdes genom kontrakt eller karlskrivits från skeppsgossekåren och som vore underofficerskorpral eller korpral samt uppfyllt för befordran till underofficerskorpral eller för konstituering till underofficer av 3:e graden stadgade fordringar, vore — efter fullgjord skyldighet med avseende å kvarstående i tjänst som nyss nämnts — berättigad till fortfarande anställning vid sjömanskåren. Denna föreskrift har sedermera i vederbörligt hänseende upptagits i nu gällande reglemente för marinen, del I A § 170 mom. 2.

Den lämnade redogörelsen torde utvisa, att rättigheten att kvarstå i tjänst vid sjömanskåren utgör en kvarleva från den tid, då manskapet vid flottans sjömanskår icke anställdes på viss tid utan ansågs efter erhållen anställning vid kåren icke kunna mot egen önskan därifrån skiljas annorledes än efter kassation eller på grund av begångna förseelser. Denna rätt har, såvitt angår manskap, som anställdes vid flottans sjömanskår före den 1 januari 1919 och som fullgjort föreskrivna villkor för befordran till underofficerskorpral, sedermera icke undergått någon förändring till sitt innehåll. Rättigheten grundade sig på ett i anställningskontrakt gjort åtagande från kronans sida och kunde icke utan den berättigades samtycke hävas. Att — på sätt från vissa håll anförts — rättigheten skulle äga bestånd allenast tills vederbörande befattningshavare nått den ålder, då han enligt gällande pensionsreglemente ägde rätt till pension, finge anses vederlagt därav, att under förarbetena till sagda pensionsreglemente förslag om stadgande av skyldighet jämväl för personal tillhörande manskapet att avgå vid uppnådd pensionsålder visserligen förelegat men icke innefattats vare sig i Kungl. Maj:ts proposition eller i riksdagens beslut i ämnet.

Vad Björkdahl beträffar hade denne den 1 januari 1919 sådan tjänsteställning, att det genom brevet den 13 december 1918 stadgade undantaget om rätt till fortfarande anställning vid sjömanskåren för viss personal å Björkdahl äger tillämpning. På grund därav och då å Björkdahl tillämpliga bestämmelser rörande pension för innehavd anställning vid sjömanskåren — vilka innebära rätt för honom att efter uppnådd 50 års ålder tillträda pension — icke innehålla någon föreskrift i fråga om skyldighet att avgå från anställningen, måste Björkdahl anses berättigad att kvarstå i tjänst vid kåren oavsett numera gällande föreskrifter om skyldighet för manskap att avgå vid viss levnadsålder och att Björkdahl uppnått den levnadsålder, då han i egenskap av korpral äger rätt till pension. Björkdahl får emellertid anses vara underkastad föreskrifterna om skyldighet att på grund av kassation avgå från sin tjänst vid sjömanskåren.

I sin skrivelse den 23 oktober 1936 har militieombudsmannen därefter erinrat, att Kungl. Maj:t den 22 maj 1936 meddelat beslut beträffande Björkdahls avgångsskyldighet och därvid förklarat, att som Björkdahl vunnit sådan rätt till fortfarande anställning vid sjömanskåren, varom förmäldes i § 170 mom. 2 del I A reglementet för marinen, den gjorda uppsägningen, såvitt den grundats därå att Björkdahl uppnått viss levnadsålder, icke skulle vara mot honom gällande. I anslutning härtill har militieombudsmannen beträffande den nu förevarande, av underofficerskorpralerna Rubin, Pettersson, Olsson, Johansson och Asp gjorda framställningen anförts, att med av-

seende å vad som förekommit i fallet Björkdahl och då, såvitt handlingarna utvisade, förstnämnda anställningshavare i likhet med Björkdahl före den 1 januari 1919 vunnit sådan tjänsteställning i sjömanskåren, som avsåges med nyss omförmälda stadgande i reglementet för marinen, militieombudsmannen funne dem icke hava kunnat uppsägas från sin anställning vid sjömanskåren vare sig med stöd allenast av åberopade § 23 mom. 2 reglementet för marinen eller på den grund att de uppnått den ålder, då de enligt gällande pensionsreglemente ägde rätt till pension. På grund härav och då i ärendet icke vore fråga om avsked efter kassation eller på grund av begångna förseelser syntes Rubin, Pettersson, Olsson, Johansson och Asp hava fog för sin framställning att enligt av dem angiven grund erhålla ersättning för tiden från den dag de efter meddelat beslut avgått ur tjänsten till dess beslut i anledning av deras förenämnda hemställan om undfående av flaggkorprals pensionsförmåner blivit av Kungl. Maj:t meddelat. Skulle enligt sistberörda beslut dylika förmåner ej varda dem tillerkända, syntes till särskild prövning böra upptagas frågan om dem därefter tillkommande ersättning.

Stationsbefälhavaren vid Karlskrona örlogsstation har tillstyrkt beredande åt Rubin, Pettersson, Olsson, Johansson och Asp av flaggkorprals pensionsförmåner.

Marinförvaltningen, som ansett ifrågavarande fem underofficerskorpraler hava varit jämlikt reglementet för marinen berättigade till fortfarande anställning vid sjömanskåren, har förklarat sig icke vilja motsätta sig, att dessa erhöles pension i likhet med flaggkorpral. Därest så skedde, kunde marinförvaltningen icke tillstyrka, att berörda anställningshavare erhöles särskild kompensation i förhållande till förut erhållen lön.

Genom beslut den 18 juni 1937 har *Kungl. Maj:t* medgivit, att såsom gottgörelse i det i militieombudsmannens skrivelse den 23 oktober 1936 berörda hänseendet finge för tiden till och med den 30 juni 1937 utbetalas:

till Rubin	2,257	kronor	92	öre
» Pettersson	2,284	»	80	»
» Olsson	2,284	»	80	»
» Johansson	2,016	»	—	
» Asp	2,257	»	92	» ,

att med tillhoppa 11,101 kronor 44 öre tills vidare bestridas av sjöförsvarets för budgetåret 1937/1938 anvisade anslag till extra utgifter, i samband varmed Kungl. Maj:t förklarat sig vilja framdeles efter riksdagens hörande meddela beslut rörande gottgörelse för tid efter den 30 juni 1937 och i fråga om kostnadernas gäldande.

Nyss angivna ersättningsbelopp motsvarade skillnaden mellan, å ena sidan, den pension jämte därå belöpande dyrtidstillägg, beräknat efter 12 procent, som anställningshavarna under tiden från avgången ur tjänst till och med den 30 juni 1937 skulle hava uppburit, därest de varit berättigade åtnjuta

flaggkorprals pensionsförmåner, och, å andra sidan, av dem under nämnda tid uppbyggen korpralspension jämte efter nyss omförmälda grund beräknat dyrtidstillägg. I en inom försvarsdepartementet upprättad, den 18 juni 1937 dagtecknad *promemoria* har ifrågasatts, att en var av nu ifrågavarande anställningshavare skulle — utöver sålunda bestämd, för tiden till och med den 30 juni 1937 utgående ersättning — för tiden efter den 30 juni 1937 såsom gottgörelse erhålla tillägg till innehavande pension med ett belopp av 660 kronor för år räknat, motsvarande skillnaden mellan flaggkorprals- och korpralspension. Därvid förutsattes, att förekommande dyrtidstillägg skulle utgå å den förhöjda pensionen.

Av samma *promemoria* framgår vidare, att Rubin å egna och, enligt fullmakter, å övriga förenämnda underofficerskorpralers vägnar förklarar, att, därest gottgörelse i enlighet med förestående bereddes dem, de icke komme att göra anspråk på ytterligare ersättning i anledning av dem meddelat avsked.

Statskontoret, som anbefallts att, med beaktande jämväl av berörda *promemoria*, avgiva yttrande i fråga om bestridandet av de i Kungl. Maj:ts brev den 18 juni 1937 omförmälda kostnaderna och vad därmed må sammanhänga, har i ett den 30 september 1937 dagtecknat yttrande anfört följande:

Såvitt statskontoret kan finna, lärer för gäldande av ifrågavarande ersättningsbelopp, i vad avser tiden efter den 30 juni 1937, böra anlitas det under riksstatens elfte huvudtitel uppförda förslagsanslaget till pensionering av viss flottans gemenskap. Härvid förutsättes medgivande från riksdagens sida, att ersättningarna alltjämt skola utgå.

Därest Kungl. Maj:t beträffande de redan guldna ersättningarna — tillhoppa 11,101 kronor 44 öre — skulle anse, att gottgörelse bör beredas det anlitate anslaget till sjöförsvarets extra utgifter, torde även för sådan gottgörelse böra tagas i anspråk ovannämnda anslag till pensionering av viss flottans gemenskap, varom i så fall framställning bör göras till riksdagen.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 9 november 1936 dagtecknad skrift har förenämnde f. d. underofficerskorpralen *Larsson* — under återopande att han erhållit avsked från sjömanskåren under enahanda förhållanden som de fem förut omförmälda f. d. underofficerskorpralerna — anhållit att få komma i åtnjutande av samma pensions- och övriga förmåner, som kunde komma att tillerkännas dessa.

Marinförvaltningen har i häröver avgivet utlåtande hänvisat till vad ämbetsverket anfört i utlåtande över militieombudsmannens förenämnda skrivelse den 23 oktober 1936 rörande Rubin m. fl.

Stationsbefälhavaren vid Karlskrona örlogsstation, som anbefallts avgiva yttrande, huruvida beträffande *Larsson* vid hans avsked från sjömanskåren år 1932 förelegat skäl att ifrågasätta kassation på grund av oduglighet till vidare anställning, har meddelat, att vederbörande militärläkare vid år 1931 verkställd läkarundersökning förklarar sig icke kunna anmäla *Larsson* till erhållande av avsked på grund av kassation.

I enlighet med den ståndpunkt, som Kungl. Maj:t intagit vid behandling<sup>Departements-
chefen.</sup> den 18 juni 1937 av föreliggande framställning av de fem underofficerskorpralerna Rubin, Pettersson, Olsson, Johansson och Asp om ersättning i anledning av dem meddelat avsked, synes Kungl. Maj:t nu böra underställa riksdagens prövning fråga rörande gottgörelse åt dessa befattningshavare för tid efter den 30 juni 1937 samt om gäldandet av kostnaderna för ersättningarna. Beträffande gottgörelsen för tiden efter den 30 juni 1937 finner jag mig böra förordna, att — på sätt ifrågasatts i den i samband med Kungl. Maj:ts omförmälda beslut inom försvarsdepartementet utarbetade promemorian — förevarande befattningshavare jämväl efter nämnda tidpunkt komma i åtnjutande av sådan förhöjning av dem författningsenligt tillkommande korpralspension, att pensionsbeloppet kommer att motsvara flaggkorprals pension.

Då den i ärendet omförmälde underofficerskorpralen Larsson entledigats från sin anställning under enahanda förhållanden som nyssberörda befattningshavare, synes han böra få åtnjuta ersättning enligt samma grunder som dessa. Förutom förhöjd pension från och med den 1 juli 1937 bör han sålunda få uppbära engångsersättning för tiden dessförinnan efter samma beräkningsgrund, som tillämpats beträffande de genom Kungl. Maj:ts beslut den 18 juni 1937 beviljade ersättningsbeloppen. I enlighet härmed uträknat engångsbelopp utgör 2,257 kronor 92 öre.

Såväl de särskilda engångsbeloppen, avseende tiden intill den 1 juli 1937, som de från och med denna tidpunkt utgående förhöjda pensionerna böra bestridas från det under elfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till pensionering av viss flottans gemenskap. I enlighet härmed torde ersättning från detta anslag böra beredas sjöförsvarets anslag till extra utgifter med ett belopp av 11,101 kronor 44 öre, motsvarande sammanlagda kostnaden för de jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 18 juni 1937 från sistnämnda anslag utbetalade engångsbeloppen.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att sjöförsvarets för budgetåret 1937/38 anvisade anslag till extra utgifter må beredas ersättning från det under elfte huvudtiteln upptagna förslagsanslaget till pensionering av viss flottans gemenskap med 11,101 kronor 44 öre, utgörande jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 18 juni 1937 från förstnämnda anslag till f. d. underofficerskorpralerna vid flottan L. Rubin, O. E. Pettersson, C. K. Olsson, C. J. H. Johansson och C. J. Asp utbetalade belopp, avseende förhöjning för tiden till och med den 30 juni 1937 av dem tillerkända pensioner,

dels att till f. d. underofficerskorpralen vid flottan J. A. Larsson må från anslaget till pensionering av viss flottans gemenskap utbetalas ett engångsbelopp av 2,257 kronor 92

Kungl. Maj:ts proposition nr 247.

öre, avseende förhöjning för tiden till och med den 30 juni 1937 av honom tillerkänd pension,

dels ock att var och en av Rubin, Pettersson, Olsson, Johansson, Asp och Larsson må, räknat från och med den 1 juli 1937, från anslaget till pensionering av viss flottans gemenskap — i stället för dem författningsenligt tillkommande pensionsförmåner — uppbära pension med belopp av 1,776 kronor för år, motsvarande flaggkorpral tillkommande pension.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Folke Ericson.